

POSITIVE MESSENGERS

Zpráva

Zmapování národního kontextu projevů nenávisti na internetu

**v
České
republice**

Zpracováno v rámci projektu Coalition of Positive Messengers to Counter Online Hate Speech

Referenční číslo projektu: JUST/2015/PRAC/AG/BEST/8931

Praha, 2017

This project is co-funded by the
RIGHTS, EQUALITY AND
CITIZENSHIP/JUSTICE PROGRAMME
of the European Union

Zmapování národního kontextu projevů nenávisti na internetu v České republice

Zpráva

Zpracováno v rámci projektu Coalition of Positive Messengers to Counter
Online Hate Speech

Referenční číslo projektu: JUST/2015/PRAC/AG/BEST/8931

Autoři/příspěvatelé:

Jeden svět na školách, Člověk v tísni

Praha, 2017

Obsah této zprávy nemusí odrážet oficiální stanovisko Evropské unie. Odpovědnost za informace a názory v ní vyjádřené nesou pouze autoři.

Reprodukce je povolena pod podmínkou uvedení zdroje.

Obsah

Zkratky	5
Shrnutí	6
1. ÚVOD	7
1.1. Pozadí projektu	7
1.2. Cíle	8
2. METODOLOGIE	8
2.1. Výzkumný problém a cíl výzkumu	8
2.2. Zdůvodnění výzkumu	8
2.3. Použité definice	9
2.4. Výzkumné metody	10
3. NÁRODNÍ KONTEXTOVÝ RÁMEC	10
3.1. Přehled národního kontextu a údaje o současné sociální, hospodářské a politické situaci v dané zemi	10
3.2. Přezkum literatury	12
3.3. Obecný přehled legislativy a předpisů týkajících se projevů nenávisti	15
3.4. Statistiky a tendence související s online projevy nenávisti	20
4. REAKCE SPOLEČNOSTI	23
4.1 Specifické iniciativy	23
4.2. Osvědčené postupy	28
ČÁST 5. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ	34
POUŽITÁ LITERATURA:	35

Zkratky

IVČRN	Islám v České republice nechceme
OHS	Online Hate Speech
ČR	Česká republika

Shrnutí

Sociální i ekonomická úroveň v České republice je dobrá. Podle indexu míru je ČR šestým nejbezpečnějším státem na světě. Přesto se roku 2015 s tzv. migrační krizí velmi rozšířil velmi nenávistný diskurz vůči uprchlíkům, respektive vůči muslimům. Antiislámské nenávistné projevy tak vystřídal ty antiromské. Z analýz je zřejmé, že vlna nenávisti vůči jedné menšině umocní nenávist i vůči dalším menšinám.

Na druhou stranu podle průzkumu Češi nejsou vůči uprchlíkům a priori nepřátelští. Pokud by byl diskurz o nich méně vyhrocený a srozumitelnější byli by více než polovina z nich ochotni za určitých podmínek uprchlíky přijmout.

Vyhrocená atmosféra během tzv. uprchlické krize byla umocněna médii, která informovala zaujatě a negativisticky za cenu vyšší čtenosti. Stejně tak mnozí politici napříč politickými stranami (včetně českého prezidenta) během tzv. migrační krize situaci neuklidňovali, ale naopak témata vyhrocovali. To vše přispělo k atmosféře strachu, nejistoty a obav z přílivu vlny uprchlíků do ČR.

Internetové prostředí – sociální sítě a diskuze pod články interentových zpravodajských portálů jsou nejtýpčtějším prostorem, ve kterém v k nenávistným antiislámským projevům dochází. Ve studii přinášíme příklady regulace online nenávistného diskurzu i seznam institucí, které se OHS zabývají.

V ČR fungují iniciativy, spolky i organizace, které se OHS účinně zabývají. Velmi důležitá a účinná je nestátní právní organizace In-Iustitia, ale i počin Úřadu vlády projekt HateFree Culture, který by mohl být pro mnohé země inspirační.

Metodologie

Na základě analýz, studií a statistik jsme se pokusili zmapovat český kontext OHS. Využívali jsme poznatky státních i nevládních organizací, hnutí a drobných iniciativ. Kapitoly 4.1 a 4.2 mapující specifické iniciativy příklady dobré praxe vypracoval český expert na online projevy nenávisti a extremismus Mgr. Jaroslav Valůch. Kapitolu 3.3. zabývající se legislativou a regulacemi OHS vypracovali zaměstnankyně právní organizace In-Iustitia, kteří mají o tématu v ČR největší přehled. Jeden svět na školách se také OHS zabývá a její zaměstnanci mají o tématice velký přehled.

Hlavní zjištění:

- Češi nejsou a priori nenávistní vůči migrantům, jen potřebují srozumitelnou a nevyhrocenou debatu.
- Během roku 2015, během tzv. migrační krize byla nenávist vůči jiným menšinám (hlavně Romům, ale i Vietnamcům a LGBT) zastíněna zaměřením na muslimy a uprchlíky, ale emoce jsou zároveň více negativní než dřív.

- Vzestup nenávisti vůči jedné menšině generuje obecně vzestup nenávisti vůči dalším menšinám.
- Média, politici a islamofobní skupiny mají na svědomí vyhrocenou atmosféru během tzv. migrační krize.
- Islamofobní narativy jsou následně legitimizovány, pronikají do veřejné debaty, masových médií a nakonec i do vrcholné politiky a dochází k jejich šíření.

1. ÚVOD

1.1. Pozadí projektu

Projekt realizuje konsorcium 8 organizací ze 7 zemí: Sdružení pro rozvoj Sofie (Bulharsko) – hlavní partner, Libera Università di Lingue e Comunicazione IULM – IUL (Itálie), Languages Company (Británie), Centrum pro mír (Chorvatsko), Člověk v tísni (Česká republika), Asociația Divers (Rumunsko), Associazione FORMA. Azione (Itálie) a město Agii Anargiri-Kamatero (Řecko).

Tento projekt řeší problematiku nenávisti, zejména pak online projevů nenávisti namířených proti migrantům, uprchlíkům a žadatelům o azyl v 7 zemích EU. Zabývá se potřebou účinnější reakce občanské společnosti na online projevy nenávisti prostřednictvím sdílení a šíření osvědčených postupů. Hlavním cílem projektu je posílit reakce občanské společnosti na online projevy nenávisti na národní i evropské úrovni prostřednictvím aktivního zapojení místních komunit do vytváření a sdílení silné protiargumentace vůči xenofobnímu diskurzu. Projekt se zaměřuje na 1) vytváření koalic více zainteresovaných stran s cílem rozvíjet protiargumentaci, jež by odsoudila projevy nenávisti a negativní reprezentování migrantů a uprchlíků, a 2) šíření pozitivních zpráv prostřednictvím mediální gramotnosti a osvětové kampaně.

Cílem projektu je také:

- Shromáždit a sdílet osvědčené postupy pro boj proti šíření online projevů nenávisti proti migrantům, uprchlíkům a menšinám prostřednictvím osvětových kampaní;
- Přinést nová data o povaze, rozsahu a dopadu online projevů nenávisti namířených proti migrantům a uprchlíkům s cílem podpořit národní orgány a orgány EU v rozvoji účinnější integrace a antidiskriminačních politik;
- Podpořit sdílené porozumění a komunikaci mezi komunitami, které jsou vůči nenávisti a většinové společnosti v Evropě nejzranitelnější;
- Poučit a školit cílové skupiny o projevech nenávisti, mediální gramotnosti a tvorbě a šíření webového obsahu.

1.2. Cíle

Výzkum se zaměřuje na národní normativní rámce, jejichž cílem je identifikovat a omezovat online projevy nenávisti a bojovat proti nim, na mechanismy pro monitorování a hlášení případů projevů nenávisti a na právní a mimoprávní opatření pro boj proti projevům nenávisti.

Specifickými cíli výzkumu je:

- Přinést aktuální obraz národního kontextu, jakož i srovnávací hodnocení boje proti projevům nenávisti;
- Identifikovat klíčové zainteresované subjekty, příznivce a multiplikátory, kteří by se mohli zapojit do následných projektových aktivit;
- Posoudit klíčové iniciativy občanské společnosti, jejichž cílem je boj proti projevům nenávisti a dalším formám diskriminace;
- Identifikovat nejlepší strategie občanského boje proti projevům nenávisti na internetu.

2. METODOLOGIE

2.1. Výzkumný problém a cíl výzkumu

Výzkumný problém definují cíle hlavního projektu, konkrétně posílení reakcí občanské společnosti na šíření online projevů nenávisti proti migrantům a uprchlíkům. Proto má výzkum dva hlavní cíle: (1) popsat a posoudit účinnost stávajících nařízení proti online projevům nenávisti v každé partnerské zemi a (2) posoudit společenské reakce na projevy nenávisti v každé partnerské zemi s cílem vytvořit účinnější strategie občanského boje proti online projevům nenávisti vůči migrantům a uprchlíkům.

2.2. Zdůvodnění výzkumu

Třebaže v jednotlivých zemích a v celé EU byla provedena řada studií týkajících se regulačního rámce pro projevy nenávisti, pro určení účinnosti těchto předpisů (či potřebu nových předpisů) se v případě online projevů nenávisti projevů proti migrantům a uprchlíkům neudělalo dost. Sílicí proud migrace do Evropy v posledních dvou letech spolu s čím dál negativnějším postojem vůči migrantům a uprchlíkům vytváří nový pocit nutnosti zabývat se touto problematikou důkladněji a provádět potřebné změny. V tomto ohledu výzkum poskytne základ pro rozvoj protiargumentace proti xenofobii v prostředí, ve kterém jsou

migranti a uprchlíci čím dál více ohrožováni nejen verbálními útoky, ale i fyzickým násilím. Studie dále umožní kritické zhodnocení role sociálních médií při vytváření a šíření diskriminačních a xenofobních postojů a kritické zhodnocení nedávných změn právních předpisů a dohod o spolupráci mezi národními a evropskými orgány a zprostředkovateli internetu – organizacemi, které zprostředkovávají online komunikaci, například Google či Facebook – jejichž cílem je omezit šíření a výskytu projevů nenávisti na internetu. Výsledky výzkumu doplní doporučení ve zprávách jednotlivých zemí a integrovaná srovnávací zpráva zaměřená na příslušných zúčastněné strany.

Při definování rozsahu výzkumu vzali členové projektového týmu v úvahu dřívější studie projevů nenávisti provedené na národní i evropské úrovni, jakož i publikace týkající se diskriminace, xenofobie a rasismu. Vzhledem k napětí mezi projevy nenávisti a svobodou projevu i k průniku v oblasti otázek lidských práv, rovnosti a důstojnosti a zákonů, jimiž se řídí média, se výzkum zaměří na různé právní předpisy, jež by se mohly týkat projevů nenávisti a zejména těch online.

2.3. Použité definice

Výzkum nemá za cíl zapojit se do teoretických diskusí o definici pojmu „projevy nenávisti“ („hate speech“) ani do debat o napětí mezi svobodou projevu a projevy nenávisti. Pro účely této studie a s ohledem na chybějící společnou mezinárodní definici projevů nenávisti se projektoví partneři shodli, že budou používat definici navrženou Radou Evropy: „Termínem ‚projevy nenávisti‘ se rozumí všechny formy vyjadřování, které šíří, podněcují, propagují nebo ospravedlňují rasovou nenávist, xenofobii, antisemitismus či jiné formy nenávisti založené na nesnášenlivosti, včetně nesnášenlivosti vyjadřované agresivním nacionalismem a etnocentrismem, diskriminací a nepřátelstvím vůči menšinám, přistěhovalcům a osob, které přistěhovalci byly.“¹ Výzkum rovněž zohlední článek 2.1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o počítačové kriminalitě,² který stanoví, že „rasistický a xenofobní materiál“ je jakýkoli písemný materiál, obraz či jiná reprezentace idejí či teorií, který obhajuje, propaguje nebo podněcuje nenávist, diskriminaci či násilí vůči jakékoli osobě či skupině osob na základě rasového původu, barvy pleti nebo národnostního či etnického původu, jakož i náboženského vyznání, jsou-li používány jako záminka pro některý z těchto faktorů. Jako vodítko budou partneři používat také definici online projevů nenávisti („cyberhate“) a forem a mechanismů používaných osobami, jež šíří nebo propagují nenávist online, navrženou organizací ADL (Anti-Defamation League): „ADL vymezuje online projevy nenávisti jako jakékoli používání elektronických komunikačních technologií k šíření antisemitských, rasistických, fanatických, extrémistických nebo teroristických zpráv či informací.“ K těmto elektronickým

¹ Appendix to RECOMMENDATION No. R (97) 20 of the Committee of Ministers on “Hate Speech.” Adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 30 October 1997 at the 607th meeting of the Ministers’ Deputies

² Additional Protocol to the Convention on Cybercrime, concerning the criminalisation of acts of a racist and xenophobic nature committed through computer systems (Strasbourg, 28.I.2003).

komunikačním technologiím patří internet (t.j. webové stránky, sociální sítě, obsah „Web 2.0“ generovaný uživateli, seznamovací portály, blogy, online hry, chaty a e-mail), jakož i jiné počítačové a mobilní informační technologie (například textové zprávy a mobilní telefony).³

2.4. Výzkumné metody

Vzhledem k hlavnímu cíli výzkumu, mapování národního kontextu (regulačního rámce a společenské reakce na online projevy nenávisti), byly pro shromažďování dat a analýzu zvoleny kvalitativní metody. Kvalitativní zaměření výzkumu je oprávněné s ohledem na jeho primárním cíl, kterým je získání hlubšího porozumění a podpora posouzení sociálních a neregulačních mechanismů, jež mohou umožnit boj s produkcí, šířením a dopadem nenávistné zpráv online. K těmto metodám výzkumu patří přezkum literatury (včetně přezkumu právní literatury, akademických a neakademických článků) a sekundární kontrola dat (například obsahu vytvářeného neziskovými organizacemi, příslušnými veřejné orgány, vědci, reprezentativními průzkumy, právními databázemi a národními statistickými zprávami).

3. NÁRODNÍ KONTEXTOVÝ RÁMEC

3.1. Přehled národního kontextu a údaje o současné sociální, hospodářské a politické situaci v dané zemi

Podle monitorovací zprávy České koalice Social Watch 2015⁴ vyplývá, že rokem 2014 došlo k ukončení ekonomické recese a některé kroky vlády vedly ke zlepšení sociální situace nejchudších, přesto však rostlo v České republice společenské napětí. Protiromské hnutí se rozšířilo o **antiislamismus a nenávist k imigrantům**. Situaci nijak nezlepšila ani vzrušená debata o lidských právech, která měla jen minimální dopad v praktickém životě.

Ekonomická situace v ČR je poměrně dobrá. Podle Eurostatu je míra nezaměstnanosti v České republice druhá nejnižší v EU. Podíl zdejších obyvatel ohrožených příjmovou chudobou je nejnižší v celé Evropské unii. Podle žebříčku OECD je v Česku rozdíl mezi nejbohatšími a nejchudšími obyvateli jeden z nejmenších ve světě. Navíc zdravotnictví a vzdělání jsou téměř zadarmo a kvalitní. Velmi dobrá je i podpora mateřské/rodičovské dovolené a životní podmínky důchodců.

³ From *Responding to Cyberhate, Toolkit for Action (ADL)*, http://www.adl.org/internet/Binder_final.pdf

⁴ TOŽIČKA T., ŠTURMA J., Tisková zpráva Social Watch ČR: krize ustupuje, ale společenská nesnášenlivost roste, Praha, 2015. http://www.socialwatch.cz/wp-content/uploads/2015/08/TZ_Zpráva-Social-Watch-Krize-ustupuje-ale-spolecenska-nesnasenlivost-roste_FINAL.pdf

Na druhou stranu má ale podle Eurostatu Česká republika jednu z nejnižších minimálních mezd v Evropské unii (je na pátém místě od konce) a hůře je na tom také Česko v měření skutečné individuální spotřeby (AIC) na hlavu, která lépe odráží skutečnou materiální úroveň spotřeby domácností. Podle tohoto ukazatele skončilo Česko na 20. místě.

Ve srovnání se zbytkem světa v České republice prakticky neexistují etnické či náboženské konflikty, a proto je považovaná za jednu z **nejbezpečnějších** zemí na světě (podle indexu míru je šestá⁵). Podle výzkumu amerického nezávislého institutu Pew Research Center⁶ jsou Češi ve střední, východní a jihovýchodní Evropě na čele žebříčku **nevěřících**. Jde o jedinou zemi ze sledované oblasti, kde převládají ateisté. K některé konkrétní víře se zde hlásí pouze něco málo přes čtvrtinu obyvatel. Podle výzkumu se v otázkách tolerance jednoznačně potvrzuje, že vztah Čechů k LGBT komunitě je skutečně vstřícný, stejně tak k potratům či předmanželskému sexu. Ovšem co se týče **náboženské tolerance**, už tomu tak **není**. Celých 19 % Čechů totiž odpovědělo, že by nebyli ochotni za své spoluobčany přijmout židy. 12 % nevěřících Čechů jako své spoluobčany odmítá přijmout i katolíky a 15 % pravoslavné křesťany. Ještě výrazně vyšší je nechuť vůči muslimům. Dvě třetiny obyvatel odmítají přijmout muslimy za svoje občany a jen něco málo přes 10 % si umí představit, že by se stal muslim členem jejich rodiny.

Podle průzkumu CVVM⁷ z května 2016, je pro přijetí uprchlíků ze zemí Blízkého východu a severní Afriky celkem **17%** Čechů, **34%** by spíše nepřijímalo, **44%** by rozhodně nepřijímalo a **5%** neví. Výrazně vyšší je podíl těch, kteří podporují přijetí uprchlíků z Ukrajiny. Ty by přijalo celkem 37% dotázaných. Je tedy patrné, že čeští respondenti reagují na různé uprchlické skupiny různě.

Strach Čechů z přílivu migrantů zvláště z těch muslimských je tedy patrný, a to i přesto, že čísla žadatelů o azyl jsou vcelku nízká. V roce 2015 požádalo v ČR o mezinárodní ochranu podle statistiky Ministerstva vnitra ČR **1525** osob, z toho byl azyl udělen **71** osobám a celkem 399 osob dostalo tzv. doplňkovou ochranu (možnost setrvat v ČR po dobu 1-3 let, dokud nepominou důvody žádosti). Na prvních třech místech podle státní příslušnosti se nacházeli žadatelé z Ukrajiny (694 žádosti), Sýrie (134 žádosti) a Kuby (128 žádosti). Naopak v nedávné minulosti Česká republika čelila bez většího afektu mnohem vyššímu počtu válečných uprchlíků po rozpadu bývalé Jugoslávie a poskytla ochranu tisícům z nich. Část z nich tu zůstala a část se pak vrátila zpět. Velkou část z nich tvořili muslimové a žádné větší problémy a rozvrat to ČR nezpůsobilo.

Na druhou stranu analýza společnosti Glopolis⁸ z roku 2016 se zabývala názory lidí ze středu (obávajícího se středu), tedy těch, kteří migranty apriory neodmítají, ale ani nevitají. Většina z nich silně vnímala vyhrocenost a hysterii debaty o tématu. Většina z nich neviděla migraci černobíle; vnímala různé souvislosti, nevěřila jednoduchým řešením a při splnění určitých

⁵ <http://www.national-geographic.cz/clanky/svetovy-index-miru-ceska-republika-je-sestou-nejbezpecnejsi-zemi-sveta-20160620.html>

⁶ **Religious Belief and National Belonging in Central and Eastern Europe**, national and religious identities converge in a region once dominated by atheist regimes, 2017. <http://assets.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/11/2017/05/15120244/CEUP-FULL-REPORT.pdf>

⁷ CVVM: BUCHTÍK M., PILECKÁ J., Postoj české veřejnosti k přijímání uprchlíků, 2016.

⁸ Analýza Glopolis: FRANTOVÁ V., LEGEČKA M. PROKOP D., *Proč uprchlíci jítí naše emoce, Narativy související s migrací a uprchlictvím v české společnosti a nahlédnutí za ně*, 2016.

podmínek je ochotna přijímat více uprchlíků. Debatu však potřebují vést o konkrétních opatřeních a srozumitelným, přímým jazykem. Jejich velkou obavou spojenou s migrací je často islám a obavy z terorismu a kulturní neslučitelnosti migrantů/uprchlíků.

3.2. Přezkum literatury

PROČ UPRCHLÍCI JITŘÍ NAŠE EMOCE? Narativy související s migrací a uprchlictvím v české společnosti a nahlédnutí za ně

Koordinace: Glopolis, 2016

Výzkum se zabývá převažujícím názorem české společnosti o uprchlické/migrační vlně. Zkoumá tuto problematiku očima obávajícího se středu. Mapuje hlavní narativy o migrantech a ukazuje, že většina lidí nevidí migraci černobíle a potřebuje o ni mluvit bez afektu, srozumitelným jazykem a konkrétně. Obavy a frustrace lidí ale často pramení z úplně jiných hlubších důvodů a islám pak funguje jako mocný symbol, který je propojuje a vysvětluje.

ČESKY:

https://glopolis.org/wp-content/uploads/Proc-uprchlici-jitri-nase-emoce_migracni-narativy-CR.pdf

ANGLICKY:

http://glopolis.org/wp-content/uploads/Why-Do-Refugees-Stir-Up-Our-Emotions_EXECUTIVE-SUMMARY.pdf

PROJEVY NENÁVISTI V ONLINE PROSTORU A NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH

Koordinace: Člověk v tísni, 2015

Analýza mapuje základní rysy nenávistných projevů vůči migrantům či uprchlíkům na českých sociálních sítích a dalších vybraných internetových platformách. Popisuje základní socio-demografické charakteristiky osob, které nenávistné příspěvky vytváří a sdílí, a studuje mechanismy jejich šíření. Určuje i nejobvyklejší konstrukce a narativy nenávistného diskurzu.

<https://www.clovekvtisni.cz/uploads/file/1459365027->

[Hate_Speech_Zaverecnazprava_final_verze.pdf](https://www.clovekvtisni.cz/uploads/file/1459365027-Hate_Speech_Zaverecnazprava_final_verze.pdf)

NENÁVISTNÉ PROJEVY V ONLINE PROSTŘEDÍ INTERNETOVÉ DISKUZE V ČESKU

Koordinace: Multikulturální centrum Praha, 2015

Studie vznikla v rámci mezinárodního projektu BRICKS - Stop nenávistným projevům. Projekt reaguje na narůstající nenávistné projevy na internetu se zaměřením na prostředí online diskuzí. Zabývá se vymezením pojmu nenávistný projev (hate speech), jeho právním ukotvením, soudní praxí a prevencí. Zahrnuje analýzu případových studií, kde je na vybraných článcích popsán charakter diskuzí a jejich moderování v konkrétních médiích. Popisuje pozitiva a negativa spojená s diskutováním na internetu a mapuje způsob, jakým redakce českých internetových médií regulují nenávistné projevy v diskuzních fórech.

ČESKY:

http://www.bricks-project.eu/wp/wp-content/uploads/2016/03/National_Study_Czech_Republic_Czech.pdf

ANGLICKY:

http://www.bricks-project.eu/wp/wp-content/uploads/2016/03/National_Study_Czech_Republic_English.pdf

NÁZORY VEŘEJNOSTI NA USAZOVÁNÍ CIZINCŮ V ČR

Koordinace: Centrum pro výzkum veřejného mínění, březen 2017

Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR v rámci svého pravidelného šetření zkoumalo názory české veřejnosti na cizince dlouhodobě či trvale žijící v České republice. Konkrétně byly zjišťovány názory na množství cizinců žijících v ČR, na to, zda by měl být cizincům umožněn dlouhodobý pobyt v ČR a za jakých podmínek a zda a jak moc by se cizinci měli přizpůsobit našim životním zvyklostem.

<https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/ostatni/vztahy-a-zivotni-postoje/4325-nazory-verejnosti-na-usazovani-cizincu-v-cr-brezen-2017>

POSTOJ ČESKÉ VEŘEJNOSTI K PŘIJÍMÁNÍ UPRCHLÍKŮ

Koordinace: Centrum pro výzkum veřejného mínění, březen 2016

V březnovém šetření dotazovalo Centrum pro výzkum veřejného mínění sadu otázek týkající se postojů veřejnosti k přijímání uprchlíků. Dotazované oblasti se konkrétně týkaly postojů k přijímání uprchlíků z oblastí postižených válečným konfliktem, postoje k přijímání uprchlíků z Blízkého východu a severní Afriky a uprchlíků z Ukrajiny. Součástí dotazování bylo i zmapování zájmu o aktuální vývoj okolo této situace a vnímání situace jako bezpečnostní hrozby.

<https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/mezinarodni-vztahy/2040-postoj-ceske-verejnosti-k-prijimani-uprchliku-brezen-2016>

AUDIT NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI

Koordinace: Ministerstvo vnitra 2016

Premiér Sobotka zadal vypracování auditu ministerstvu vnitra v listopadu 2015. Jeho cílem bylo zjistit, zda máme dobře nastavenou legislativu a jak pružně je bezpečnostní systém schopný reagovat na aktuální hrozby, mj. v oblasti extremismu. Výsledný dokument vláda schválila 14. prosince 2016. Práce na dokumentu byla zahájena na začátku roku 2016 a podílelo se na ní cca 120 expertů z řad ministerstev, dalších správních úřadů, bezpečnostních sborů a zpravodajských služeb. Na jeho základě nyní budou identifikována konkrétní opatření, které je nutné naplnit. Ministerstvo vnitra má do konce dubna (2017) čas na vypracování Akčního plánu, který bude obsahovat popis nutných opatření. V roce 2017 bude důležité sledovat, jak budou identifikovaná opatření konkrétně naplňována, kým a jakým účinkem a dopadem. <http://www.mvcr.cz/cthh/soubor/national-security-audit.aspx>

ANALÝZA MEDIÁLNÍHO POKRYTÍ UPRCHLICKÉ KRIZE

Koordinace: Masarykova univerzita, 2015

Výzkum potvrzuje, že celostátní televize zůstávají pro Čechy jednoznačně hlavním zdrojem zpráv – a to ve všech věkových skupinách. Z tohoto hlediska lze předpokládat, že celostátní televize patří mezi média s nejvýraznějším vlivem na názorové klima v ČR. Analýza se zaměřila na dvě nejsledovanější zpravodajské relace: Události státní České televize a Televizní noviny komerční TV Nova v období hlavního průběhu uprchlické krize v ČR od března do září 2015.

https://www.researchgate.net/publication/286454922_Analyza_medialniho_pokryti_uprchlick_e_krize_vyzkumna_zprava

STUDENTSKÝ VÝZKUM „HATESPEECH“: MLADÍ A PROJEVY Z NENÁVISTI

Koordinátor: Multikulturní centrum Praha 2016

Dotazník byl tvořen skupinou středoškoláků ze škol zapojených do projektu BRICKS – Stop nenávistným projevům. Otázky byly tvořeny tak, aby mapovaly, co mladé lidi zajímá nejvíce na současné situaci v oblasti nenávistných projevů. Studenti si nejdříve obecně vytyčili témata, kterými by se chtěli zabývat, následně vymýšleli konkrétní znění otázek. Dotazník byl studenty a výzkumníky šířen do dalších škol. Dle zjištění výzkumu lze obecně říci, že vztah mladých lidí k uprchlíkům je spíše negativní, kopíruje obecné nálady ve společnosti. Zdá se ale, že mladí lidé nešíří nenávist vůči menšinám.

http://migraceonline.cz/doc/Vyzkumna_zprava_studentskeho_vyzkumu_Hatespeech_Mladi_a_projevy_z_nenavisti.pdf

MEDIÁLNÍ KAMPAŇ PROTI RASISMU Z NENÁVISTI

Koordinace: HateFree Culture, Úřad vlády, 2016

Analýza společnosti Yeseter Now sleduje komunikaci o Romech na českém internetu. Důležitým poznatkem je skutečnost, že i když byla mediální pozornost vůči Romům zastíněna zaměřením na uprchlíky a muslimy, negativní a velmi stereotypní obraz je ještě silnější než dřív. Jakmile vzroste nenávist vůči jedné skupině, vzroste i vůči jiným skupinám. A diskutující, kteří často hejtují všechny menšinové skupiny, nejsou výhradně zaměřeni jen proti Romům. Nejvíce internetových příspěvků pak je vždy věnováno těm menšinám, které jsou zrovna v centru mediálního nebo společenského zájmu. Nejde o analýzu jednotlivých příspěvků, ale o strojové sledování rozličných metadat o všech veřejně přístupných internetových konverzacích.

http://www.hatefree.cz/images/blog/analyza_romove/Analyza_komunikace_Romove_11_2016.pdf

JAK SE MLUVÍ O ROMECH NA ČESKÉM INTERNETU

Mediální pozornost vůči Romům jako menšině byla v letech 2015 a 2016 zastíněna zaměřením na muslimy a uprchlíky, ale emoce jsou zároveň více negativní než dřív. Prostředí diskuzí pod články v téměř všech významných českých internetových médiích je vůči Romům a dalším menšinám nepřátelské.

<http://www.hatefree.cz/blo/analyzy/1846-diskuse-romove>

TEPLAJZNÍCI, BOBROUŠCI A MAČOŽENY NA ČESKÉM WEBU

Koordinace: Hatefree, Úřad vlády, 2016

Report společnosti Yeseter je zaměřený na nenávist na českém internetu speciálně zaměřený na webový buzz k tématu LGBT komunity. Na rozdíl od ostatních sledovaných témat (Romové, uprchlíci, muslimové) je internetová debata kolem LGBT komunity mnohem více různorodá a odvislá od zdrojových domén. Ženská část LGBT komunity je veřejností vnímána mnohem pozitivněji než její mužská část a zároveň i samotná komunita gayů je dramaticky lépe vnímána ze strany žen než mužů. Podobně jako jiná hejtovaná témata je i LGBT tematika ve veřejné debatě částečně zpolitizovaná a to zejména ve smyslu - změkčilý Západ a USA vs. nekompromisní Rusko.

<http://www.hatefree.cz/blo/analyzy/1130-analyza-lgbt>

VALÍ SE NA NÁS HORDY VERBEŽE, NEGRŮ A PRIMITIVŮ

Koordinace: Hatefree, Úřad vlády, 2016

Report se zaměřuje na problematiku běženců proudících do Evropy z afrických a dalších zemí, kde jsou v přímém ohrožení ze strany radikálů Islámského státu. S nárůstem nenávisti proti jedné konkrétní skupině, se svezou i další skupiny s podobným potenciálem k nenávisti ze strany veřejnosti (např. Romové, židé, homosexuálové). Report zdůrazňuje, že by politici měli své výroky ohledně těchto témat pečlivě vážit ještě předtím, než s nimi seznámí širokou veřejnost, neboť se ukazuje, že vyjádření politiků na toto téma mají poměrně velký potenciál.

<http://www.hatefree.cz/blo/analyzy/1049-analyza-verbez>

HOMOKLÁDY, MUSULMANI A TMAVOČEŠI ONLINE

Koordinace: Hatefree, Úřad vlády, 2016

Autoři analýzy zvolili tři témata pro měření nenávisti na českém internetu - Romové, muslimové a homosexuálové. Po teroristickém útoku na pařížský humoristický časopis ve Francii dochází k nárůstu nenávistných antimuslimských a antiislámských příspěvků. Zároveň tento incident způsobil zvýšení negativních nálad vůči všem třem sledovaným skupinám. Je zřejmé, že vlna nenávisti vůči jedné skupině dala volný průchod i dalším vlnám odporu.

<http://www.hatefree.cz/analyza-homoklady-musulmani-a-tmavoces-i-online>

ANTISEMITISMUS V ČESKU V ROCE 2015

Koordinace: Federace židovských obcí

Podle výroční zprávy za rok 2015 se projevy antisemitismu udržely na podobné úrovni jako v roce 2014. Lze to zčásti přičíst i skutečnosti, že v loňském roce se neobjevil konkrétní spouštěč, související s vyostřenou situací na Blízkém východě. Za nový jev lze považovat konspirační teorie, objevující se v souvislosti s uprchlickou krizí.

<https://www.fzo.cz/3031/vyrocn-i-zprava-o-projevech-antisemitismu-v-cr-za-rok-2015/>

3.3. Obecný přehled legislativy a předpisů týkajících se projevů nenávisti

Pojem „hate speech“ není v českém právním řádu nikterak zakotven, právní věda ho hojně užívá a označuje tak projev, „jehož cílem je ponížit, vyvolat diskriminaci, nenávist nebo násilí proti jednotlivci nebo skupině osob, právě na základě jejich osobnostních charakteristik.“⁹ Nejtypičtějším prostorem, ve kterém v současnosti k nenávistným projevům, resp. hate speech, dochází, je internet, konkrétně sociální sítě (především Facebook či Youtube) a diskuze pod články internetových zpravodajských portálů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“) upravuje několik skutkových podstat, které můžeme označit za hate speech. Nejčistší forma hate speech se nejčastěji objevuje ve formě podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. Tohoto jednání se podle ustanovení § 356 odst. 1 trestního zákoníku dopustí ten, kdo **veřejně podněcuje k nenávisti k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob** nebo k omezování práv a svobod jejich příslušníků. Pokud je tento trestný čin spáchán v prostředí internetu, hrozí pachateli dle

⁹ JÄGER, Petr, MOLEK, Pavel, Svoboda projevu Demokracie, rovnost a svoboda slova, 1. Vydání, Auditorium, 2007, s. 22

kvalifikované skutkové podstaty vyšší trestní sazba. Pachatelé se dále velmi často prostřednictvím přispívání do internetových diskuzí, komentováním příspěvků či zveřejňováním vlastních příspěvků dopouští přečinu **hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob** dle ustanovení § 355 trestního zákoníku. Hanobením rozumíme subjektivní, hrubě urážlivý projev směřující k hrubému znevážení některého národa, jeho jazyka, některé etnické skupiny nebo rasy, anebo skupiny obyvatel republiky pro jejich politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou bez vyznání. „Hanobením“ je každé úmyslné snižování vážnosti. Také v tomto případě je trestní sazba vyšší, pokud k hanobení dochází veřejně přístupnou počítačovou sítí, tedy na internetu. Hate speech můžeme spatřovat také v trestném činu dle ustanovení § 352 odst. 2 trestního zákoníku, tedy **násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci**. Pachatelem tohoto přečinu je ten, kdo užije násilí proti skupině obyvatel nebo jednotlivci nebo jim vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání. Opět platí možnost postihnout pachatele přísněji, pokud se násilí dopouští na internetové síti. Dalším nenávislným projevem na sociálních sítích bývá poměrně frekventovaně také **nebezpečné vyhrožování** podle § 353 trestního zákoníku. Oběti je vyhrožováno usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou, avšak takovým způsobem, že to může v oběti vzbudit důvodnou obavu, že mohou být výhrůžky naplněny. Zákon v tomto případě neumožňuje uložit pachateli přísnější trest v případě spáchání trestného činu v prostředí internetu, resp. na sociálních sítích. Hate speech, ke kterému na sociálních sítích či jinde na internetu dochází, může mít také podobu **založení, podpory a propagace hnutí směřující k potlačení práv a svobod člověka** podle § 403 trestního zákoníku. Takové hnutí musí prokazatelně směřovat k potlačení práv a svobod člověka, hlásat rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou nebo třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob. Pokud je tento trestný čin spáchán tiskem, filmem, rozhlasem, televizí či veřejně přístupnou počítačovou sítí, hrozí pachateli opět přísnější postih. Kdo k hnutí uvedeném v § 403 trestního zákoníku projevuje sympatie, je trestně odpovědný dle § 404 trestního zákoníku za **projev sympatií k hnutí směřující k potlačení práv a svobod člověka**. Mnohdy je také jako na hate speech nazíráno **na popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia** podle ustanovení § 405 trestního zákoníku, ke kterému v prostředí sociálních sítí nezdědkakdy dochází. Pachatelem tohoto trestného činu je ten, kdo veřejně popírá, zpochybňuje, schvaluje nebo se snaží ospravedlnit nacistické, komunistické nebo jiné genocidium nebo nacistické, komunistické nebo jiné zločiny proti lidskosti nebo válečné zločiny či zločiny proti míru.

K aplikační praxi výše uvedených ustanovení se vyjádřil **Ústavní soud**, když ve svém usnesení z roku 2009 vyjádřil souhlas s postupem obecných soudů, které odsoudily obžalovaného, který prostřednictvím svých webových stránek odkazoval na jiné internetové stránky zaměřené k podpoře a propagaci nacismu, fašismu a podobných hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka. Obžalovaný na svých internetových stránkách vyzýval, aby

se jejich návštěvníci podíleli na jejich tvorbě, přispívali do diskuzí a tím se sami dopouštěli protiprávního jednání.¹⁰

Dalším usnesením vydaném ve stejném roce Ústavní soud odmítl ústavní stížnost stěžovatele, který byl obecnými soudy uznán vinným trestným činem podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka. Trestná činnost, pro kterou byl odsouzen, spočívala, stručně shrnuto, v tom, že spolu s dalšími osobami umístil v internetové kavárně na veřejně přístupnou počítačovou síť internet stránky obsahující symboly, obrazové záznamy a texty vyjadřující podporu a sounáležitost se subkulturou evropských skinheads a amerických hammer skins, oznamující obnovení činnosti hnutí Bohemia hammer skins na území České republiky, podporující a vychvalující ideologii německého národního socialismu 30. až 40. let dvacátého století, myšlenky a odkaz Adolfa Hitlera, vyzývající k národnostní a rasové nenávisti, ke spojení sil všech příznivců za účelem likvidace podřadných etnik a národů, zejména Romů a Židů, pro blaho bílé rasy.

Svým postupem Ústavní soud potvrdil, že nenávistným projevům odehrávajícím se v prostředí internetu by měla být přisuzována stejná závažnost jako nenávistným projevům v jiné formě a orgány činné v trestním řízení by jim měly přisuzovat stejnou důležitost jako trestné činnosti, která se odehrává mimo kyberprostor.¹¹

Zajímavé je i rozhodnutí Ústavního soudu ve věci poslance Chaloupky, který se na své sociální síti dopuštěl nenávistných projevů vůči Romům. Soud konstatoval, že takové projevy nejsou chráněny svobodou projevu, ani poslanceckou imunitou, neboť nebyly proneseny v rámci výkonu poslanceckého mandátu.¹²

¹⁰ Usnesení Ústavního soudu České Republiky ze dne 26. 3. 2009, sp. zn. I.ÚS 3108/08

¹¹ Usnesení Ústavního soudu České Republiky ze dne 5. 8. 2009, sp. zn. I.ÚS 2843/08.

¹² <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/ustavni-soud-na-jeho-vyroky-o-romech-se-imunita-byvaleho-poslance-chaloupky-nevztahuje>

Tabulka 1: Přehled legislativních reakcí, jejichž cílem je řešit projevy nenávisti, oblast působnosti a příslušné sankce

Typ předpisu	Název dokumentu / URL	Rozsah využití	Pokrytí projevů nenávisti	Hlavní ustanovení	Příslušné sankce
Ustanovení trestního zákoníku	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník	Všechny fyzické a právnické osoby	Podněcování k násilí vůči osobám definovaným jejich rasou, národností, etnickou příslušností, náboženstvím (ateismem) a politickými názory	Násilí proti skupině osob a jednotlivci (§352)	Pokuta, vězení až 3 roky, je-li spácháno prostřednictvím internetu
		Všechny fyzické a právnické osoby	Hanobení osob definovaným jejich rasou, národností, etnickou příslušností, náboženstvím (ateismem) a politickými názory. Hanobení prostřednictvím internetu a sociálních médií	Hanobení národa, rasy, etnické skupiny či jiné skupiny osob (§355)	Pokuta, vězení až 3 roky, je-li spácháno prostřednictvím internetu
		Všechny fyzické a právnické osoby	Podněcování k nenávisti vůči osobám definovaným jejich rasou, národností, etnickou příslušností, náboženstvím (ateismem) a politickými názory	Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo omezování jejich práv a svobod (§356)	Pokuta, vězení až 3 roky, je-li spácháno prostřednictvím internetu
Občanské právo	89/2012 Sb., občanský zákoník		Obecná ochrana osobnosti, bez vyjádřeného vztahu k hate speech	§ 81-83, ochrana zásadu do života, důstojnosti, zdraví a práva žít v příznivém životním prostředí, chráněna je také vážnost, čest, soukromí nebo projevy osobní povahy člověka.	Omluva, náhrada škody

<p>Samoregulace médií</p>	<p><i>Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů 231/2001 Sb.</i></p>	<p>Provozovatelé rozhlasu a televize</p>	<p>důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení,</p>	<p>§ 32 odst. 1 písm. c) ukládá povinnost zajistit, aby vysílané pořady nepodněcovaly k nenávisti z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení,</p>	<p>Pokud to nezajistí, může rada pro rozhlasové a televizní vysílání uložit pokutu v rozsahu 20 tis – 1 milionu; pokud se tak děje opakovaně, může RRTV neprodloužit vysílací licence § 12 odst. 12 písm.b)</p>
<p>Specifický zákon o médiích / poskytovatelích internetu</p>					
<p>Jiné</p>	<p>Zákon 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny</p>	<p>MPs</p>	<p>Není zákaz hate speech, obsahuje obecnou možnost postihnout poslance za jednání, které by jinak bylo trestným činem;</p> <p>poslanci je také možné uložit pořádkové opatření za nevhodné chování ve Sněmovně</p>	<p>§ 13 (I) Disciplinární řízení se zavede proti poslanci, který se svým projevem učiněným ve Sněmovně nebo v Senátu nebo v jejich orgánech dopustí jednání, pro které by mohl být jinak trestně stíhán.;</p> <p>§ 19 (I) Předsedající může za nepřístojné chování ve Sněmovně uložit poslanci pořádkové opatření, kterým je napomenutí, a za opakované nepřístojné chování vykázat poslance z jednacího sálu nejdéle do konce jednacího dne, v němž k vykázáni došlo.</p>	<p>Napomenutí, pokuta</p>

3.4. Statistiky a tendence související s online projevy nenávisti

V kontextu evropské uprchlické krize se začaly užívat hlavně v českých médiích a na sociálních sítích posměšné termíny s pejorativním nádechem: sluníčkář, pražská kavárna, pravdoláskař, označující zastánce imigrace a multikulturalismu. Nebezpečné je to v tom, že jde o z mnoha stran živenou propast mezi „sluníčkáři“ - symbolem pro „odtrženou elitu“, a těmi ostatními, obyčejnými lidmi. Tuto propast velmi rád mimo jiné zdůrazňuje současný prezident Miloš Zeman a další politici. Mnozí z nich napříč politickým spektrem debatu o tzv. uprchlické krizi populisticky vyhrocují. Místo toho, aby vysvětlovali a uklidňovali situaci, tak ji využívají ve snaze získat politické body.¹³

Důležitou funkci v protiimigrační atmosféře měla také média, která přispěla ke vnímání uprchlíků coby bezpečnostní hrozby a s tendencí vnímat současnou situaci jako vyhrocenou a nezvládanou. Uprchlíky vykreslovala jako anonymní masu, jako ty jiné, kteří nejsou „naši.“¹⁴ Podle analýzy od společnosti Yeseter15 mediální pozornost věnovaná muslimům a uprchlíkům sice zastínila pozornost vůči Romům jako menšině, ale hate speech vůči nim a i dalším menšinám na českých internetových médiích byl ještě více negativní než dřív. Podle analýzy pokud dojde k nárůstu nenávisti proti jedné konkrétní skupině, svezou se s ní i další skupiny s podobným potenciálem k nenávisti ze strany veřejnosti (LGBT, Židé, Vietnamci). Od roku 2015 došlo ke znatelnému růstu počtu nenávistných projevů zejména proti uprchlíkům, migrantům, muslimům a islám na sociálních sítích a v diskuzích na zpravodajských serverech.

Dvě třetiny hate speech na internetu vytváří muži z věkové kategorie cca 35–50 let, mladší lidé jsou mezi nimi zastoupeni spíše výjimečně. Mnozí z nich mají středoškolské či vysokoškolské vzdělání technického či ekonomického zaměření. Větší podíl sociálně vyloučených vrstev, nebo naopak společenských elit nebyl zaznamenán.¹⁶ Důležitou roli v šíření nenávistných projevů na českém Facebooku hrají nejrůznější radikální skupiny a iniciativy. Na prvním místě je potřeba zmínit extremistické hnutí Islám v České republice nechceme (IVČRN), které spolu se svými četnými regionálními mutacemi a přidruženými projekty aktivně šířilo nejrůznější formy nenávistných projevů proti islámu a muslimům (a v konečném důsledku také proti migrantům z muslimských zemí). Zásadní vliv IVČRN spočívá především v cíleném budování islamofobního diskurzu a vytváření nenávistných narativů, které jsou následně legitimizovány, pronikají do veřejné debaty, masových médií a nakonec i do vrcholné politiky. Další šíření nenávistných obsahů pak již probíhá samovolně bez přímého vstupu této iniciativy, islamofobní diskurz rozvíjejí

¹³ <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/utoky-na-migranty-budou-pribyvat-rika-rozumek-v-cesku-proziv/r~18c6a252558a11e6a4100025900fea04/>

¹⁴ Analýza Glopolis: FRANTOVÁ V., LEGEČKA M., PROKOP D., *Proč uprchlíci jítří naše emoce, Narativy související s migrací a uprchlictvím v české společnosti a nahlédnutí za ně*, 2016.

¹⁵ HateFree: Jak se mluví o Romech na českém internetu, 2016.

¹⁶ Analýza Člověka v tísni: HRDINA M., DAŇKOVÁ H., KOPECKÁ L., *Projevy nenávisti v online prostoru a na sociálních sítích*, 2015.

individuální uživatelé a dříve zcela marginální téma islámu coby hrozby začíná do značné míry formovat debatu o migraci a uprchlících.

NARATIVY

Podle analýz¹⁷ se české antiislámské výroky na facebooku a v jiných on-line komentářích velmi často prolínaly s útoky vůči migrantům či uprchlíkům jako takovými. **Pojmy migrant a uprchlík nebyly rozlišovány** a většinou byly vztaženy k lidem ze zemí Blízkého východu či Afriky. Nenávistných projevů vůči specificky definovaným migrantům z jiných zemí jako např. Vietnamu či postsovětských republik bylo zachyceno jen zcela nepodstatné množství. V analyzovaných projevech se objevovaly témata islámu a migrantů jako **bezpečnostní hrozby**. Značné byly obavy ze *zneužívání sociálních systémů, deformaci pracovního trhu, ohrožení stávajících hodnot „naší“ kultury, našich práv, ohrožení bezpečí „našich“ žen a dětí*. Velmi častá byla v diskurzích ona dichotomie „my“ jako něco pozitivního a „oni“, nositelé negativních hodnot.

V příspěvcích se objevovaly **protiislámské mýty a hoaxy**. Nejrozšířenější byl ten, že uprchlíci (muslimové) znásilňují ženy a vraždí se navzájem.

Zřetelná byla obava, že uprchlíci jsou „*kriminálníci*“ nebo „*teroristé*“. Islám je označován za „*zločinnou ideologii*“ a přirovnáván k nacismu. Poměrně časté byly výroky o **nepravých uprchlících**, podle nich se přichozí za uprchlíky jen vydávají.

Objevovaly se také **konspirační teorie**, hlavně o tom, že „*šíření islámu je řízené shora*“ a že „*my*“ *budeme mít brzy méně práv „než muslimové“*.

Významný podíl zastupovaly **socioekonomické narativy**: uprchlíci zneužívají sociální systém, nebo naopak berou lidem práci. Za povšimnutí stojí i vztahování současné situace k dalším nenávistným výrokům vůči **politikům, Evropské unii** či **neziskovému sektoru** a jejich obviňování z toho, že současnou situaci s uprchlíky umožnily. Z toho je zjevné, že se na vyhocenou diskuzi nabalují i mnohé jiné, dlouho existující frustrace a společenské konflikty. Důležitou roli v tomto hrají právě sociální sítě, které umí rychle šířit jakékoliv nenávistné výroky, zesilují jejich dopad a umožňují získat značnou publicitu i jinak okrajovým organizacím a jedincům. Tohoto potenciálu využívají i etablované organizace, politické strany a jejich čelní představitelé.

REGULACE OHS

Regulaci diskuzí sledoval projekt Bricks-project.eu¹⁸, který vedl rozhovory se zástupci médií Aktuálně.cz, iDnes. cz, Novinky.cz, A2larm, Český rozhlas, Deníku Referendum a týdeníku Respekt. Výběr médií se řídil podle jejich ochoty se do výzkumu zapojit.

¹⁷ Analýza Člověka v tísni: HRDINA M., DAŇKOVÁ H., KOPECKÁ L., *Projevy nenávisti v online prostoru a na sociálních sítích*, 2015.

Analýza Glopolis: FRANTOVÁ V., LEGEČKA M. PROKOP D., *Proč uprchlíci jítí naše emoce, Narativy související s migrací a uprchlictvím v české společnosti a nahlédnutí za ně*, 2016.

Analýza Multikulturního centra, Praha: *Nenávistné projevy v online prostředí internetové diskuze v Česku*, 2015.

¹⁸ Analýza Multikulturního centra, Praha: *Nenávistné projevy v online prostředí internetové diskuze v Česku*, 2015.

Otázkou kultivace diskuzních příspěvků pod články a na sociálních sítích se v různé míře zabývá většina internetových publicistických periodik v Česku. Některá média najímají **pracovníky**, které se věnují pouze **moderaci příspěvků**, a to hlavně v případech, pokud jich dostávají velké množství (2000- 7000 denně). V jiných případech se do moderace zapojují i autoři článků, redaktori a další zaměstnanci redakce.

Z důvodů negativních a nenávistných komentářů hlavně vůči Romům, později vůči tématu konfliktu na Ukrajině a od roku 2015 vůči tématu uprchlické tzv. se velká část českých médií rozhodla k **radikálnímu omezení diskuzí**. Zvolili k tomu různé postupy:

Blesk.cz nabídl čtenářům poslat připomínku přímo do redakce a anonymní diskuze již umožňuje pouze na nekonfliktní téma nebo přes facebookový profil.

Respekt.cz přijímá po vzoru některých zahraničních médií pouze komentáře předem, z nichž pak uveřejňuje jen ty nejzajímavější, což není v ČR příliš časté. Jen málo českých médií postupuje tak, že by příspěvek před jeho zveřejněním četli, případně rovnou upravili. Jiná média se rozhodla diskuze neotevírat v případě kontroverzních témat (Aktuálně.cz, Novinky.cz). Server iDnes.cz. sice diskuze otevírá vždy, v případě jejich nežádoucího vývoje je však někdy uzavře. Možným řešením je také časové omezení diskuzí, které se povolí pouze na určitou krátkou dobu (iDnes.cz). Ojedinělý je i přístup Českého rozhlasu, který po vzoru BBC umožňuje diskutovat pouze ojedinele a na vybraná témata. Podobně postupuje v některých případech i Blesk.cz.

V ČR se nejčastěji užívá k usnadnění práce moderátora systém **Disqus**. Jde o automatický filtr komentářového spamu. Na jednotlivých redakcích je pak rozhodnutí, jaká slova budou chtít v komentářích zachytit. Diskutérovi, který se ocitne na tzv. černé listině, může být například úplně zablokován účet. Některá média (například Novinky.cz, iDnes.cz) používají svůj vlastní nezávislý systém, který funguje na podobném principu.

V rámci kultivace se zpřísnila i regulace pro přispěvatele diskuzí. Čím dál častěji se tak musí čtenáři registrovat pod vlastním - skutečným jménem nebo přes facebookový účet. Možností, kterou česká internetová média zatím nevyužívají, je také vybírání poplatků za poskytnutí možnosti diskutovat.

Facebook

Debatování na Facebooku se od diskuzí pod články liší, neboť jen samotní přispěvovatelé mohou regulovat a spravovat svůj profil. Editoři tak nejčastěji nevhodný příspěvek skryjí. Příspěvek se ale tak skryje jen na stránkách redakce. Pro přátele čtenáře zůstává viditelný. Výjimečně pak editoři českých redakcí jednotlivé reakce komentují. Z většiny výpovědí vyplývá, že editoři zasahují i v případě, pokud se nenávist obrací přímo proti nim nebo redakci. Určitý druh regulace lze spatřovat též v pozitivním hodnocení zajímavých a věcných příspěvků prostřednictvím tzv. „lajkování“.

Značnou roli může hrát i tzv. *long tail*¹⁹, tj. velké množství stránek s malým počtem fanoušků sdílejících nenávistné obsahy, jejichž celkový agregovaný dopad však může být vysoký. Je třeba se obracet na zprostředkovatele internetových služeb a žádat o větší zodpovědnost při moderování obsahu na internetových stránkách a o zvýšení povědomí o fenoménu hate speech mezi uživateli internetu. Zprostředkovatelé mohou být upozorňováni na problematiku nenávistných projevů nejen organizacemi, ale také jednotlivci včetně politiků.

INSTITUCE ZABÝVAJÍCÍ SE POSTIHY OHS

Monitoringem a trestním stíháním nenávistných projevů na internetu se v České republice zabývá **odbor informační kriminality Policejního prezidia a Útvar pro odhalování organizovaného zločinu**. Došlo ke zřízení speciální linky **Internet Hotline**, která přijímá hlášení o nezákonném a nevhodném užívání internetu. Policie obsah hlášení prověřuje a také aktivně vyhledává problematické příspěvky.

Zločiny z nenávisti se primárně zabývá **Ministerstvo vnitra**, které každoročně vydává *Zprávu o extremismu* mapující extremistické projevy v ČR a *Koncepci s bojem proti extremismu*. Oba dokumenty se zabývají online projevy nenávisti, i když bohužel zatím jen velmi okrajově.

Projevy nenávisti se také věnuje **Středisko bezpečnosti Židovské obce v Praze**, které monitoruje projevy antisemitismu a vydává o tom každoročně výroční zprávu. Kontrolu šíření online extremismu mezi mladistvými má na starosti **Institut pro kriminologii a sociální prevenci**.

Velmi důležitá je v ČR nevládní právnická organizace **In Iustitia** (www.in-ius.cz), která se zabývá násilím z nenávisti v celé jeho šíři. Mimo jiné poskytuje sociální a právní pomoc obětem násilí z nenávisti.

4. REAKCE SPOLEČNOSTI

4.1 Specifické iniciativy

MONITORING

Antifa – anti-systémové anarchistické hnutí, které se dlouhodobě věnuje monitoringu neonacistů a neonacistických aktivit. Dlouhodobě účinně rozkrývá jejich vazby i mimo toto hnutí směrem k mainstreamovým politickým stranám²⁰ či Ruským prokemelským iniciativám²¹.

¹⁹ Analýza Člověka v tísní: HRDINA M., DAŇKOVÁ H., KOPECKÁ L., *Projevy nenávisti v online prostoru a na sociálních sítích, 2015.*

²⁰ <http://antifa.cz/content/jkg-2017-brnenska-ods-si-podava-ruku-s-neonacisty-fotbalovymi-chuligany>

²¹ <http://antifa.cz/content/blbej-nebo-navedenej-foldyna-s-putinem-v-sedle>

Romea – nevládní organizace, věnuje se případům násilí z nenávisti, nejen vůči romské menšině, je mediálním watchdogem, sleduje situaci systematicky a dlouhodobě.

In Iustitia - nevládní organizace, poskytuje právní podporu obětem násilí z nenávisti, dlouhodobě monitoruje a shromažďuje data o útocích, i těch verbálních online, vydává pravidelné čtvrtletní zprávy.

Ministerstvo vnitra – systematicky monitoruje ultrapravicovou extremistickou scénu, o shromážděných poznatcích informuje skrze čtvrtletní a výroční zprávy.

HateFree Culture – projekt Úřadu vlády, mimo jiné realizuje tzv. buzzmonitoring zaměřený na nenávist v online prostředí.

VLÁDNÍ A POLITICKÉ ORGANIZACE

Projekt „Kampaň proti rasismu a násilí z nenávisti“

Agentura pro sociální začleňování, Úřad vlády ČR, součást projektu „Kampaň proti rasismu a násilí z nenávisti“.

Souhrn:

1. Mediální kampaň

Budování komunity skrze sociální sítě (primárně Facebook a Twitter), pravidelné komiksy, reklamní předměty (bannery, plakety, letáky, plakáty, pohlednice, samolepky, tisk uměleckých děl, atd.), rešerše, překlady a příprava blogových příspěvků (články, rozhovory, komentáře); umělecká tvorba, produkce TV a dalších spotů a reportáží, web, vysílání spotů v televizích a rádiích, veřejné akce

2. Projektové aktivity pro žáky a pedagogické pracovníky

Konference pro pedagogické pracovníky, metodická příručka Mediace ve škole, Online mediální dílna, výcvik školních mediátorů a peer mediátorů, web, workshopy

3. Šíření dobré praxe v sociálně vyloučených lokalitách

Intervence nositelů dobrých praxí, komunikační strategie a PR, konference, mediální tréninky v TV studiu, příručky dobrých praxí, kurzy sociální integrace pro místní aktéry, zážitkovo-vzdělávací kurzy pro odbornou veřejnost a další místní aktéry

4. Výzkum migrace v sociálně vyloučených lokalitách, výzkum nových forem lichvy v návrhů opatření pro relevantní aktéry

5. Vzdělávací aktivity pro policii

Instruktážní video pro policii, konference k průběhu a výsledku vzdělávacích aktivit pro policii, manuál dobré mediální komunikace, manuál pro Městskou policii, prezentační akce a vzdělávací semináře pro zástupce vzdělávacích institucí Policie ČR, SKPV a pořádkovou Policii, spot na téma Pomoc obětem NzN pro Policii ČR

HateFree Culture

Agentura pro sociální začleňování, Úřad vlády ČR, součást projektu „Kampaň proti rasismu a

násilí z nenávisti“

Online komunita – 56 000 FB fanoušků

Série veřejných akcí a uměleckých performancí

Vyvracení nenávistných hoaxů

Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám

Ministerstvo vnitra

Identifikuje hybridní hrozby, vyvrací dezinformace a hoaxy, včetně těch nenávistných

NEVLÁDNÍ ORGANIZACE

Projekt BRICKS-stop nenávistným projevům

Realizuje: Multikulturní Centrum Praha

Budování respektu v online prostředí, zaměřeného na boj s šířením nenávistných projevů v online prostředí namířených proti migrantům a menšinám, prostřednictvím budování interkulturního a interetnického dialogu.

Jeden svět na školách

Přispívá k výchově zodpovědných mladých lidí, kteří se orientují v současném světě a ovlivňují dění kolem sebe. Prostřednictvím filmů, diskusí a výukových aktivit přinášíme do škol důležitá současná lidskoprávní témata.

www.jsns.cz

Varianty

Organizace se mimo jiné poskytuje veřejnosti objektivní informace o migraci v Česku. Prostřednictvím médií a dalších zdrojů informací chce bořit zaběhlé stereotypy o cizincích, a přispívat tak k lepšímu soužití imigrantů a většinové společnosti.

www.varianty.cz

Saferinternet.cz

Národní centrum bezpečnějšího internetu

Realizuje řadu projektů z nichž nejdůležitější je Saferinternet.cz, který usiluje o zvyšování povědomí o bezpečnějším užívání internetu. Podporuje vzdělávání v této oblasti, a to zejména dětí, kterým ubližuje nevhodné a závadné chování na internetu. Poskytuje pomoc, působí proti šíření ilegálního, zejména pedofilního a extremistického obsahu na internetu. Projekt je spolufinancovaný Evropskou komisí. www.saferinternet.cz

Asi-milování

Asi-milování je organizace zabývající se různými vzdělávacími projekty a podporou aktivního občanství. V roce 2015 realizovala projekt Meze svobody / Free2choose: www.moznostidemokracie.cz/free2choose/. Součástí projektu byly lekce, semináře a konference na téma lidská práva, extremismus a média.

OBČANSKÉ VÝZVY A INICIATIVY

Vědci proti strachu a lhostejnosti

Iniciativa z řad vědců, akademiků, výzkumných pracovníků a studentů vědeckých oborů se obrátila na politiky, média a veřejnost s výzvou ke zmírnění nenávisti a strachu ve společnosti, primárně ve vztahu k tzv. migrační krizi v roce 2015. <http://www.vyzvavedcu.cz/>

Adventní výzva

Výzva reaguje na události kolem tzv. migrační krize na podzim 2015. Varuje před zneužitím obav z krize a před rozdělováním naší společnosti. Prvními signatáři se stali českoslovenští veteráni druhé světové války, odbojáři, přeživší oběti holokaustu, bývalí političtí vězni a disidenti z doby komunistické totality. <http://www.adventnivyzva.cz/>

Český Skaut: Trváme na skautských principech – prohlášení náčelnictva k současné situaci ve společnosti

V reakci na nárůst strachu a nenávistných projevů v souvislosti s tzv. migrační krizí vydala organizace Český Skaut prohlášení, které formulovalo její pozici v dané situaci.

<https://krizovatka.skaut.cz/zpravodajstvi/2233-trvame-na-skautskych-principec?autologin=1>

Studentské hnutí za solidaritu

Iniciativa studentů Karlovy Univerzity v Praze vzniklá v reakci na společenskou situaci v souvislosti s tzv. migrační krizí. Hnutí produkuje vzdělávací obsah určený pro šíření na českém internetu, organizuje veřejné akce a vytvořilo Encyklopedii migrace – informační zásobník shromažďující důležitá a ověřená fakta o migraci. <http://encyklopedie.org/>

<http://studentizasolidaritu.ff.cuni.cz/>

Pomáháme lidem na útěku

Původně spontánní facebooková iniciativa stovek a později tisícovek jednotlivců vyjíždějících jako dobrovolníci pomáhat na migrační trase, zvláště v Maďarsku a Srbsku, později také Makedonii a Řecku. Iniciativa se nadále věnovala především reakcím na nenávistné projevy na českém internetu, poskytovala příběhy - např. skrze stránku www.videlijisme.cz, pořádala veřejné přednášky a postupně se transformovala v oficiální organizaci Pomáháme lidem na útěku. www.plnu.cz

Společný oběd

Iniciativa muslimské komunity v Praze. Akce se zúčastnilo více než 300 osob, včetně odpůrců, kteří se nakonec také zapojili a ochutnali.²²

Společná motlitba

Iniciativa muslimské komunity v Praze. Akce se zúčastnily desítky lidí. Cílem bylo společně odsoudit teroristické útoky páchané ve jménu Islámu.²³

²² <http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/384557/prazsti-muslimove-pohostili-v-mesite-stovky-lidi-posmakli-si-i-islamofobove.html>

²³ http://zpravy.idnes.cz/muslimove-proti-terorismu-demonstrace-fc4-/domaci.aspx?c=A160810_100043_domaci_zt

ORGANIZOVANÉ KAMPANĚ

HateFree Culture

Viz výše

Nohate.cz

Česká odnož kampaně Rady Evropy No Hatespeech Movement. www.nohate.cz

Hej-ty.cz

Kampaně nevládní organizace Nesehnutí, je součástí projektu “Sbohem nenávisti, sbohem předsudky”, který je zaměřen na multikulturní vzdělávání ve školách. Klade si za cíl získat pozornost mládeže v oblasti tzv. hate speech, především na internetu. www.hej-ty.cz

Jsme to my

Platforma “Jsme to my” vznikla pod záštitou Nadace OSF Praha na popud neziskových organizací a odborníků věnujících se tématice migrace. Jejím cílem je vytvořit prostor – online i offline – kde se bude nejen o migraci, ale i o dalších tématech s ní spojených rozumně a kultivovaně diskutovat. Soustředí se na podporu několika konkrétních oblastí, které se zaměřují na práci s veřejností a osvětu v rámci tématu migrace, uprchlictví a otevřené společnosti. Spolupracuje s mnoha dalšími organizacemi, jednotlivci i firmami.

www.jsmetomy.cz

POSTOJE JEDNOTLIVCŮ

Sociální experiment – jsem muslim, obejměš mě?

“Jsem muslim, věříte mi natolik, abyste mě objali?” zněl nápis na ceduli pověšené na krku Mohameda Sahbiho. V pátek odpoledne stál u nákupního centra Anděl s rozpaženými rukama a zavázanými očima.²⁴

Sociální experiment – Jsem muslimka. Kdo jsem pro tebe?

Muslimská žena se postavila na rušnou pražskou ulici s velkou čtvrtkou, na které byl nápis: „Jsem muslimka. Jsem člověk jako ty. Kdo jsem pro Tebe? Napiš!“. Kolemjdoucí pak mohli napsat své mínění. Ukázalo se, že zatímco na internetu se nenávisnými komentáři nešetří, během reálného dvacetiminutového experimentu nenapsal nikdo nic negativního a akce se setkala s velkou podporou.²⁵

Mladá skautka čelí sympatizantovi neonacismu

Fotografie mladé dívky ve skautském stejnokroji tváří v tvář neonacistovi na prvomájové demonstraci v Brně obletěla svět a všechna významná světová média. Událost žila především v online prostoru, vyvolala řadu silných pozitivních i negativních ohlasů.²⁶

²⁴ http://www.lidovky.cz/muslim-testoval-duveru-cechu-se-zavazanyma-ocima-cekal-na-obejmuti-1ff-/zpravy-domov.aspx?c=A160325_163542_In_domov_ELE

²⁵ <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/jak-reaguji-cesi-tvari-v-tvar-muslimce>

²⁶ https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2017/05/05/the-story-behind-a-powerful-photo-of-a-czech-girl-contempt-for-a-neo-nazi-march/?utm_term=.8f1af5337d01

POSTOJE FIREM

Odmítnutí vlastní reklamy na nenávistných webech

Několik českých firem (Česká spořitelna, T-mobile, Vodafone,...) se rozhodlo, že nadále bude bránit zobrazování vlastní reklamy skrze služby jako je Google AdSense na webech, které šíří nenávist a dezinformace. Toto rozhodnutí nebylo v reakci na konkrétní kampaň typu britské Stop Funding Hate, ale bylo z vlastní iniciativy.²⁷

Firmy terčem nenávisti

Firmy a neziskové organizace, jež pomáhají uprchlíkům, čelily záplavě nenávistných vzkazů. Některým odpůrcům imigrace vadí jakákoli snaha o pomoc, kterou chce někdo běžencům poskytnout. Přesvědčila se o tom i firma Hamé. Ta Česku nabídla, že by pomohla se zaměstnáním deseti syrských rodin.²⁸

Černý model v letáku LIDL

Bouřlivé rasistické a jinak negativní reakce vyvolal leták společnosti LIDL, která v jednom ze svých nabídkových letáků použila modela černé pleti. Společnost LIDL reagovala důrazným prohlášením, které naopak zase vyvolalo velmi pozitivní reakce jiné části veřejnosti.²⁹

4.2. Osvědčené postupy

4.2.1 Tabulka 1 - Osvědčené postupy – šablona³⁰

Obecné informace		
Název postupu	Rozhovory s „hatery“	
Specifický cíl	Překonat příkop mezi polarizovanými názorovými skupinami. Lepší pochopení motivací pro šíření nenávistných projevů a snaha jim čelit a předcházet	
Hlavní zainteresovaná organizace	HateFree Culture, Office of the Government, Lukáš Houdek	
Místo uplatnění postupu	Země a město	Prague, Czech Republic

²⁷ <https://www.mediaguru.cz/2016/12/ceska-sporitelna-stahuje-reklamu-z-dezinformacnich-webu/>

²⁸ http://www.lidovky.cz/vadi-i-pomoc-uprchlikum-filantropicke-firmy-celi-bojkotum-a-vyhruzkam-1zs-/zpravy-domov.aspx?c=A150911_153853_In_domov_jzl

²⁹ http://tyinternety.cz/ostatni/analiza-cernosi-a-imigranti-pokazi-sentiment-ale-nemaji-vliv-na-trzby/?utm_content=bufferf5b7b&utm_medium=social&utm_source=facebook.com&utm_campaign=buffer

³⁰ Převzato z programu Interreg Europe

Podrobný popis	
Podrobné informace o postupu	<p><i>Objem a intenzita nenávistných projevů na českém internetu narůstá a existuje málo prokazatelně účinných způsobů jak jim čelit. Použití represivních opatření proti běžným uživatelům vyvolává další frustraci, vztek a názorové pozice může ještě více upevnit. Nahlašovací systémy sociálních sítí jsou účinné jen v omezené míře, neřeší příčiny, proč lidé nenávist šíří. Diskuse s oponenty nad citlivými tématy končí běžně v „ad hominem“ útocích – tedy v potaz nejsou brány předkládané informace a argumenty, ale je zpochybňován sám nositel informace, ať už je to jedinec či organizace. Řada organizací věnujících se tématům lidských práv, multikulturalismu či podpoře menšin je na svých sociálních sítích terčem hejtování a trollingu a často neví, jak reagovat.</i></p> <p><i>Na druhou stranu, často legitimní dotazy či názory uživatelů jsou označovány za nenávistný projev, přitom jsou mnohdy jen nevhodně formulovány. Frustrace části populace vychází z nemožnosti se vyjádřit, být slyšeni a být brán seriózně. Toto nálepkování dále polarizuje a znesnadňuje cestu k pochopení na základě racionální a slušné diskuze.</i></p> <p><i>Rozhovory dávají prostor lidem, kteří se v komentářích na facebooku projeví velmi radikálně až nenávistně, se projeviti obsáhleji a vysvětlit motivy svých projevů. Rozhovor je veden správcem stránky, který nejlépe zná tyto uživatele a způsob jejich vyjadřování v diskuzích. Nazývat to můžeme jako „rozhovory s hejtry“, byť pojem „hejtr“ je zkreslující a nepřesný. Tím se poodhalují motivy a mechanismy, které lidi k nenávistným projevům vedou. To je první a klíčový předpoklad k rozmyšlení a plánování komunikačních intervencí, které by hate speech čelily účinně a především jí předcházely.</i></p>
Potřebné zdroje	<p><i>Silná online komunita se základním dosahem, tedy fanouškovskou základnou, která se aktivně zapojuje do diskuzí pod příspěvky.</i></p> <p><i>Dále web, nebo jiná platforma, kde lze výsledné interview publikovat (možno také přímo na FB).</i></p> <p><i>Osoba, která se dlouhodobě věnuje správě daného profilu a která je zodpovědná za komunikaci s uživateli, facilitaci diskusí apod. Důležitá je znalost uživatelů, jejich dlouhodobých projevů a argumentů.</i></p>

	<p><i>Tato praxe je vhodná především pro organizace věnující se tematice ochrany lidských práv či multikulturalismu, které hledají vhodný způsob jak se dlouhodobě účinně vypořádávat s hlasitými odpůrci až hejtry na svých sociálních sítích.</i></p>
<p>Harmonogram (datum zahájení a ukončení)</p>	<p>Červenec 2016 – stále probíhá</p>
<p>Důkazy o úspěchu (dosažené výsledky)</p>	<p><i>Projekt aktuálně prochází evaluací, jejíž výsledky zatím nejsou známy. Aktivita vyvolala pozitivní ohlas napříč názorovými skupinami, který je doložitelný diskuzemi pod facebookovými příspěvky. Pozitivně se o ní v samotných rozhovorech vyjadřují i jejich protagonisté, případně novináři.</i></p> <p><i>O vhodnosti zvolené komunikace hovoří také fakt, že v průměru 60-90% facebookových uživatelů, kteří reagují na obsah na stránce kampaně nejsou fanoušky této stránky. To popírá častou výtku, že tyto a podobné kampaně přesvědčují pouze přesvědčené. Redakce HateFree se stala významným informačním zdrojem zejména pro voliče (dle mapování lidovky.cz/bubliny).</i></p>
<p>Zaznamenané obtíže / poučení</p>	<p><i>„Rozhovory s hejtry“ balancují na citlivé hraně toho, zdali je vhodné dávat prostor těm, kteří zastávají vesměs rasistické a xenofobní postoje. Tento přístup je nevhodný především v médiích, které by tím legitimizovala šířitele nenávisti. Nicméně, v případě kampaně, která se tématu přímo věnuje, lze na tento problém nahlížet tak, že bez pochopení, proč lidé nenávidí, nebude možné nenávist účinně řešit.</i></p>
<p>Potenciál pro poučení nebo převzetí postupu</p>	<p><i>Polarizace je aktuálně jedním z nejvíce diskutovaných témat souvisejících s rostoucí popularitou sociálních sítí. Rasismus a nenávistné projevy jsou spíše symptomem něčeho hlubšího, frustrace, nedůvěry, strachu. Tito lidé mají často pocit, že je nikdo neposlouchá, že jsou jejich názory vysmívány, či cenzurovány. Tradiční způsoby reakcí, jako jsou nahlašování, zakazování, mohou tyto pocity jen utvrzovat. Komunikace s lidmi toto musí reflektovat. Iniciativy se na svých sítích setkávají s nenávistí všude, tato praxe je tedy snadno přenositelná kamkoli, kde sociální sítě jsou prostorem šíření nenávisti a polarizace.</i></p>
<p>Další informace</p>	<p>http://www.hatefree.cz/blo/rozhovory/1993-vaclav-masat http://www.hatefree.cz/blo/rozhovory/1660-elka-christianova http://www.hatefree.cz/blo/rozhovory/1653-petr-chaloupek</p>

	https://nazory.aktualne.cz/komentare/kampan-hatefree-nemohla-nic-moc-zmenit-dokud-se-spolecnost-n/r~3efe7686f36711e6984a002590604f2e/?redirected=1497513414
Kontaktní údaje	
Jméno	<i>Lukáš Houdek</i>
Organizace	<i>HateFree Culture</i>
Email	<i>lukas@hatefree.cz</i>

4.2.2 Tabulka 2 - Osvědčené postupy – šablona ³¹

Obecné informace	
Název postupu	<i>Barcamp proti nenávisti</i>

Specifický cíl	<i>Čelit nenávistným projevům a vyhrožování ze strany neonacistické iniciativy humorem, kreativitou a spoluprací</i>	
Hlavní zainteresovaná organizace	<i>Spolupráce vícero aktérů – influencerů, HateFree kampaně a centra současného umění</i>	
Místo použití postupu	Země a město	<i>Prague, Czech Republic</i>

Detailní popis	
Podrobné informace o postupu	<i>Neonacistický web white-media.info už několik let šíří neonacistickou propagandu. Česká policie doposud nedokázala jeho provozovatele odhalit či zajistit znepřístupnění webu, neboť ten je umístěn na serverech v USA. Speciální sekci tohoto webu je tzv. „Anti-multikulti Watch“, což je aktualizovaný seznam nepřátel bílé rasy. Neonacisté zde umísťují osobní profily lidí (v současné době několik stovek), jejich fotografie, adresy a další kontakty. Cílem této aktivity je vyvolat strach a demotivovat tak tyto jedince v činnosti (jedná se převážně o pracovníky nevládních organizací, antifašisty, novináře, odborníky, ...). Základní logikou je, nechť se na seznam dostat. Jeden z lidí,</i>

³¹ adopted from Interreg Europe

	<p><i>poměrně známý influencer, kteří se na seznamu ocitli, se v jednom facebookovém postu vyjádřil, že se jedná vlastně o seznam hodně zajímavých lidí, které by rád poznal osobně. Tak se zrodil nápad uspořádat akci, kde se tyto lidé opravdu osobně poznají, seznámí ostatní s tím, co dělají a naváží tak nové partnerství a iniciují nové projekty. Pro akci byl zvolen formát tzv. barcampu. Tato akce byla organizována iniciativou HateFree Culture a Centrem současného umění DOX spolu s dalšími osobnostmi. Během celého dne souběžně probíhalo několik prezentací a workshopů, kde jednotlivci ze seznamu představovali sebe a svou práci. Důležitá byla také neformální networkingová část, Akce měla velkou účast i ohlas.</i></p> <p><i>Byla také založena facebooková stránka We Love White Media, lidé od té doby zařazení na list White Media oslavují, sami požadují zařazení na tento list a původní myšlenka, šířit strach, se tak účinně rozplynula.</i></p>
<p>Potřebné zdroje</p>	<p><i>Žádné zvláštní finanční prostředky nejsou nutné. Je však třeba zajistit vhodný prostor pro konání akce.</i></p>
<p>Harmonogram (datum zahájení a ukončení)</p>	<p><i>March 2016</i></p>
<p>Důkazy o úspěchu (dosažené výsledky)</p>	<p><i>Využít jednu z nejhrubějších forem hate speech, která přímo vyzývá k osobní likvidaci jedinců a transformovat ji v něco vtipného, kreativního, je účinnou formou jistého trollingu. Čím více totiž nyní bude web White-media.info rozšiřovat seznam nepřátel bílé rasy, tím více oslav a pozitivních reakcí a spolupráce to vyvolá. Má to tedy zcela opačný účinek, než bylo zamýšleno. Důležitým aspektem je také přenos iniciativy z online prostoru do prostoru offline, kde je možné budovat silnější vazby. Žádná konkrétní evaluace akce neproběhla. Měřítkem úspěchu je především akce samotná, která vyvolala zájem se zúčastnit 150 lidí.</i></p>
<p>Zaznamenané obtíže / poučení</p>	<p><i>V případě takové akce je důležité, aby do její organizace byli zapojeni i tzv. influenceri, tedy lidé, kteří mají výrazný dosah na sociálních sítích. To pomáhá akci vytvořit značku jisté „cool“ události, které je vhodné se zúčastnit.</i></p> <p><i>Je třeba také zvážit bezpečnostní rizika, například upozornit policii, že na akci se mohou dostavit jednotlivci či skupiny, které</i></p>

	<p><i>se budou snažit ji narušit.</i></p> <p><i>Důležitý je také neformální charakter celé akce, neměla by to být klasická konference, formát Barcamp je pro tuto příležitost velmi vhodný.</i></p>
<p>Potenciál pro poučení nebo převzetí postupu</p>	<p><i>Seznamy nepřátel bílé rasy, či jiné podobné seznamy možná nejsou realitou v některých zemích. Nicméně nemusí se jednat přímo o takto konkrétní seznam, který může být podnětem k organizaci takové akce. Vesměs všude jsou lidé, kteří se nebojí aktivně vystupovat (i veřejně) na obranu lidských práv a základních principů humanismu, cílem buďto zesměšnění, ostrakizace, či dokonce nenávisti. V době sociálních sítí mohou být propojeni skrze tyto „slabé vazby“, ty však nemohou nahradit zkušenost osobní, prostřednictvím akce, která umožní se seznámit s tím, kdo co dělá, a potom také neformálně navázat partnerství či přátelství. Nenávist se tak může stát hybatelem, který propojí ty, kteří se v jiných tématech často neshodnou a díky takové akci navážou spolupráci a vzniknou nové nápady a projekty.</i></p>
<p>Další informace</p>	<p><i>http://kulturnistudia.cz/hate-free-v-dox/</i></p> <p><i>http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/zive-terce-neonacistickeho-serveru-white-media-se-setkaly-v-praze-je-potreba-s-oponenty-diskutovat-strach-neni-nenavist</i></p> <p><i>Foto z akce zde: http://www.hatefree.cz/blo/aktuality/1450-fotoreport-barcamp-dox</i></p>
<p>Kontaktní údaje</p>	
<p>Název</p>	
<p>Organizace</p>	<p><i>Centrum současného umění DOX a HateFree Culture</i></p>
<p>Email</p>	<p><i>lukas@hatefree.cz</i></p>

ČÁST 5. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

Internet, konkrétně sociální sítě a diskuze pod články internetových zpravodajských portálů jsou nejtýpější prostorem, ve kterém v současnosti k nenávisným projevům dochází. Přitom postihování nenávisných projevů na internetu, nebylo až doposud v soudní praxi České republiky příliš aplikováno. Padlo jen pár rozsudků (viz výše).

Zločiny z nenávisti se primárně zabývá Ministerstvo vnitra, které se zatím online projevy nenávisti bohužel věnovalo zatím jen velmi okrajově. Takže vcelku ojedinělým státním počinem, který je ale velmi účinný je projekt Úřadu vlády, HateFree Culture který velmi účinně a nejmodernějšími metodami online prostředí sleduje. Velmi důležité a často i efektivnější a flexibilnější jsou tak iniciativy nevládních organizací (viz výše). Nejvýznamnější a nejsystematičtější se OHS věnuje nestátní právní organizace In Iustitia. Bylo by velmi přínosné, aby nevládní organizace navázali se těmi státními užší spolupráci.

Internetové prostředí je třeba regulovat a kultivovat. Jinak hrozí velké nebezpečí, že nenávisný diskurz bude následně legitimizován a pronikne do veřejné debaty a do médií. Je třeba se obracet na zprostředkovatele internetových služeb a žádat o větší zodpovědnost při moderování obsahu na internetových stránkách a o zvýšení povědomí o fenoménu hate speech mezi uživateli internetu. Zprostředkovatelé mohou být upozorňováni na problematiku nenávisných projevů nejen organizacemi, ale také politiky a hlavně i jednotlivci.

Češi obecně nezaujmají vyloženě negativní postoje vůči menšinám – uprchlíkům. Jen velmi citlivě vnímají vyhocenou debatu, která jim často přijde nesrozumitelná. Při splnění určitých podmínek jsou ochotni přijímat více uprchlíků. Debatu však potřebují vést o konkrétních opatřeních a srozumitelným, přímým jazykem.

Média by měla rezignovat na marketingovou strategii, kdy se snaží získat co nejvíce čtenářů, v co nejkratší době, a zaměřit se na změny kvalitativního charakteru – budování komunity loajálních a slušných čtenářů. Diskurz ohledně menšin by neměl být zbarvený, negativistický a uměle vyhocený s cílem co nejvyšší čtenosti.

Stejně tak je zde apel na politiky, aby nevyužívali vyhocená témata pro své politické body, ale aby vysvětlovali a uklidňovali situaci, aby témata pečlivě zvážili ještě předtím, než s nimi seznámí širokou veřejnost, neboť se ukazuje, že vyjádření politiků na tato témata má velký potenciál a může zpětně ovlivnit velké množství lidí.

Velmi důležité a cenné jsou v potírání negativistického diskurzu i iniciativy a postoje veřejně známých, ale i neznámých jednotlivců, které na negativistické nálady reagují a to i za cenu, že přijdou o své příznivce, zákazníky, přátele, podporovatele... Jejich hlas může mít velký dopad.

POUŽITÁ LITERATURA:

Brolík T. (August 2016): *Nad strachem z uprchlíků mají největší moc média*, Respekt.

<https://www.respekt.cz/rozhovor/nad-strachem-z-uprchliku-maji-nejvetsi-moc-media>

Bouška J., (May 2017): *Dvě tváře českého národa*, Reportér.

<https://reportermagazin.cz/a/i3qS5/dve-tvare-ceskeho-naroda>

Buchtík, M., Pilecká, J. (2016): *Postoj české veřejnosti k přijímání uprchlíků - květen 2016*. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a2068/f9/pm160607.pdf

Cooperman A., Sahgal N., Schiller A., (May 2017): *Vztah Východoevropanů k náboženství, národní identitě a toleranci.*, Pew Research Center.

<http://www.pewforum.org/2017/05/10/religious-belief-and-national-belonging-in-central-and-eastern-europe/>

Čada K., Frantová V., Heřmanová M., Krajhanzl J., Lebeda P., Lehečka M., Menšíková V., Prokop D., (2016): *Proč uprchlíci jítří naše emoce?*, Glopolis.

https://glopolis.org/wp-content/uploads/Proc-uprchlici-jitri-nase-emoce_migracni-narativy-CR.pdf

Čadová N., (2016): *Názory veřejnosti na usazování cizinců-březen 2016*, Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a2046/f9/ov160418a.pdf

Daňková H., Hrdina M., Kopecká L., (2015): *Projevy nenávisti v online prostoru a na sociálních sítích*, Člověk v tísni.

https://www.clovekvtisni.cz/uploads/file/1459365027-Hate_Speech_Zaverecnazprava_final_verze.pdf

Federace židovských obcí v České republice (2015), *Výroční zpráva o projevech antisemitismu v ČR za rok 2015*

<https://www.fzo.cz/3031/vyrocní-zprava-o-projevech-antisemitismu-v-cr-za-rok-2015/>

Kadlecová K., Kissová B., (2016): *Analýza způsobu zobrazování Romů v lokálních severočeských médiích*, Multikulturální centrum Praha.

http://aa.ecn.cz/img_upload/5161971da26c649ef6702ca724435813/analyza_medii_web.pdf

Kalibová, K. (2011): *Násilí z nenávisti, rasismus a media. Jak nepsat černobíle o barevném světě*. Praha. InJustitia.

Klusáčková M., Valuch J., (2016): Studentský výzkum „Hatespeech: Mladí a projevy z nenávisti“, MKC Praha 2016.

http://migraceonline.cz/doc/Vyzkumna_zprava_studentskeho_vyzkumu_Hatespeech_Mladi_a_projevy_z_nenavisti.pdf

Macek J., Pospěch P., Tkaczyk M., (2015): *Analýza mediálního pokrytí uprchlické krize*, Masarykova univerzita.

https://www.researchgate.net/publication/286454922_Analyza_medialniho_pokryti_uprchlick_e_krize_vyzkumna_zprava

Ministerstvo vnitra České republiky (2016): *Audit národní bezpečnosti*
www.mvcr.cz/soubor/audit-narodni-bezpecnosti-strucne-informace.aspx

Ministerstvo zahraničí Spojených států amerických - Úřad pro demokracii, lidská práva a pracovní záležitosti (2016): *Zpráva o dodržování lidských práv v České republice za rok 2016*.

<https://cz.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/22/2017/04/HRR-2016-Zprava-o-stavu-lidskych-prav.pdf>

Svobodová A., (2015): *Nenávistné projevy v online prostředí internetové diskuze v Česku*, Multikulturní centrum Praha.

http://www.bricks-project.eu/wp/wp-content/uploads/2016/03/National_Study_Czech_Republic_Czech.pdf

Šprincová V., Švihlíková I., Tkáč P., Tožička T., Uhlová S., Vondrouš D.: (2015) *Česká republika: krize ustupuje, ale společenská nesnášenlivost roste*, Národní zpráva české koalice *Social Watch Léto 2015*, Social Watch. http://www.socialwatch.cz/wp-content/uploads/2015/08/Social-Watch_2015_web.pdf

Trachtová Z.: *Muslimové v Praze demonstrovali proti teroru. S katolíky se účastnili mše*, idnes.cz

http://zpravy.idnes.cz/muslimove-proti-terorismu-demonstrace-fc4-domaci.aspx?c=A160810_100043_domaci_zt

Yeseter.com, (2016): *Mediální kampaň proti rasismu z nenávisti*, HateFree Culture, Úřad vlády.

http://www.hatefree.cz/images/blog/analyza_romove/Analyza_komunikace_Romove_11_2016.pdf

Yeseter.com, (2016): *Jak se mluví o Romech na českém internetu*, HateFree Culture, Úřad vlády.

http://www.hatefree.cz/images/blog/analyza_romove/Analyza_komunikace_Romove_11_2016.pdf

Yeseter.com, (2016): *Teplajzníci, bobroušci a mačoženy na českém webu*, HateFree Culture, Úřad vlády.

<http://www.hatefree.cz/blo/analyzy/1130-analyza-lgbt>

Yeseter.com, (2016): *Valí se na nás hordy verbeže, negrů a primitivů*, HateFree Culture, Úřad vlády.

<http://www.hatefree.cz/blo/analyzy/1049-analyza-verbez>

Yeseter.com, (2016): *Homoklády, musulmani a tmavočeši online*, HateFree Culture, Úřad vlády.

<http://www.hatefree.cz/analyza-homoklady-musulmani-a-tmavocesni-online>
